

FATTIGDOM 28. november 2023

ANALYSE

Udarbejdet af
Sune Caspersen
Chefanalytiker

Stort fald i antallet af fattige børn – men stadig store kommunale forskelle

2022 bød på det største fald i antallet af relativt fattige børn siden statistikkens begyndelse. Antallet af fattige børn faldt med 6.600 til 47.200, og udviklingen var bredt fordelt på tværs af landets kommuner. Andelen af relativt fattige børn faldt således i ni ud af ti kommuner. Der er dog fortsat store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom.

Kontakt

Chefanalytiker

Sune Caspersen

📞 26 20 02 28

✉️ sc@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- Antallet af relativt fattige børn har nu været faldende fem år i træk, og niveauet er kun lidt højere end i 2015, som er det første år i statistikkens historie.
- Udviklingen i 2022 bød på et større fald i antallet af fattige børn end tidligere set. Hele 6.600 færre børn lever i familier under fattigdomsgrænsen, hvilket har bragt det samlede antal ned på 47.200.
- I ni ud af ti kommuner faldt andelen af relativt fattige børn, og de største fald fandt sted i kommuner, hvor andelen i forvejen var høj. Derfor er de kommunale forskelle blevet indsnævret. Der er dog fortsat store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom.

Største fald i antallet af fattige børn i statistikkens historie

2022 bød på det største fald i antallet af relativt fattige børn siden statistikkens begyndelse i 2015. Fattigdomskurven har nu været nedadgående fem år i træk og omfanget af relativ børnefattigdom er derfor kun lidt højere end udgangspunktet tilbage i 2015.

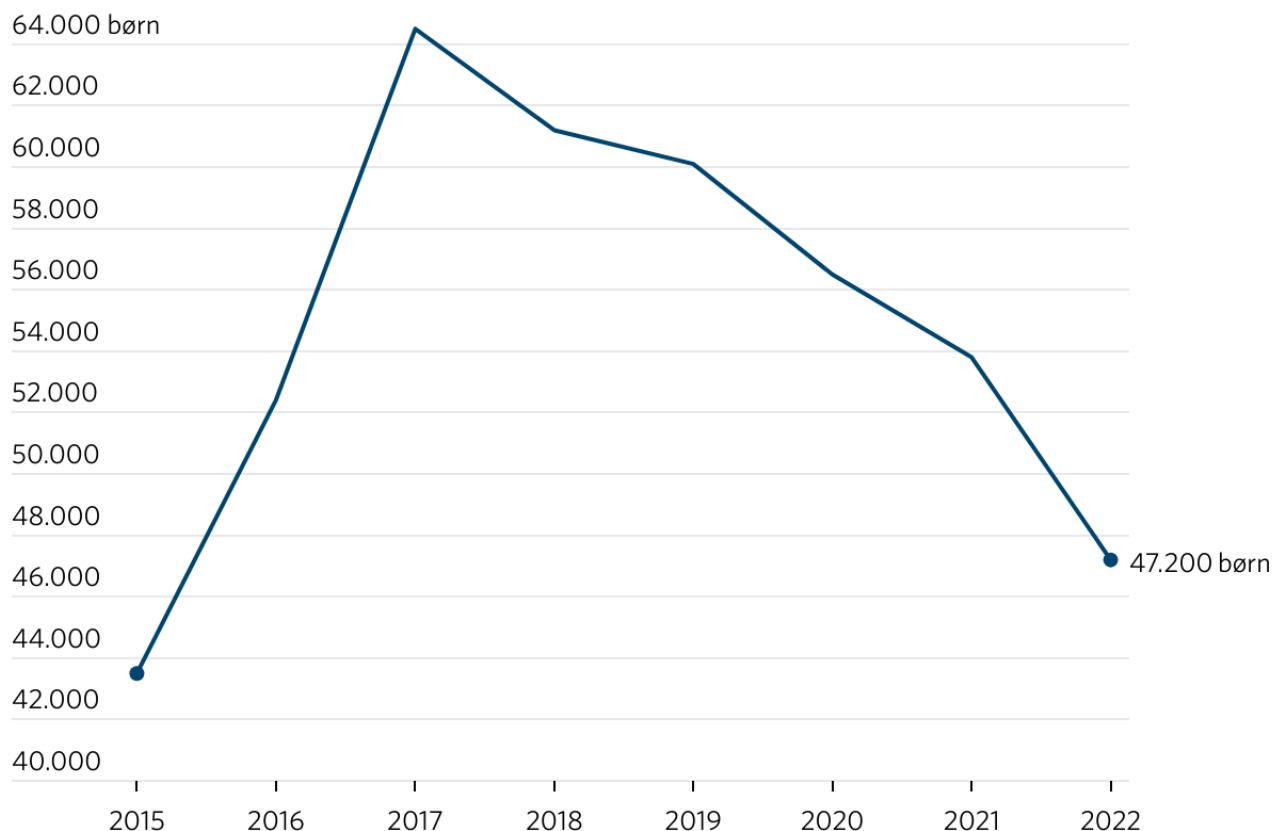
Opgørelsen af relativ fattigdom tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks SDG-indikator, som er udviklet til at følge op på FN's verdensmål nr. 1 om at reducere fattigdom.

Figur 1 viser udviklingen i antallet af fattige børn opgjort på baggrund af Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom. Fra 2021 til 2022 faldt antallet med 6.600 til 47.200 fattige børn. Det eneste år i statistikkens historie, hvor antallet har været lavere, var i 2015, hvor der var tale om 43.500 fattige børn. Siden da steg antallet kraftigt, bl.a. som følge af indførelsen af kontanthjælpsloftet mv., og toppede i 2017 med 64.500 børn i familier under fattigdomsgrænsen.

FIGUR 1

Stort fald i børn under fattigdomsgrænsen i 2022

Figuren viser udviklingen i antallet af relativt fattige børn under 18 år på baggrund af Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom.

Grafik: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I de seneste fem år har antallet af fattige børn været faldende, bl.a. som følge af de gode takter på arbejdsmarkedet, der har betydet at flere har forladt kontanthjælpssystemet med et job i hånden, men også pga. indførelsen af det midlertidige børnetilskud. Dette tilskud udløb ved indgangen til 2023 og blev erstattet af en midlertidig inflationshjælp til de fattigste børnefamilier i ydelsessystemet. Inflationshjælpen var dog en engangsordning, og bortfaldet af det midlertidige børnetilskud må derfor forventes at forringe rådighedsbeløbet for de berørte børnefamilier i kontanthjælpssystemet.

Relativ fattigdom tager ikke højde for inflationen, da det primære formål med opgørelsen er at måle, hvor mange, der ikke er i stand til at føre en tilværelse, der tilnærmelsesvis ligner den typiske familie. Derfor kan det være svært at relatere målingen af relativ fattigdom i særligt 2022 til den økonomiske pressede situation, som mange familier med lav indkomst har stået i – og måske fortsat står i – i dag.

Den høje inflation i 2022 bød nemlig på en real indkomstnedgang for rigtig mange familier. For de fattigste dele af befolkningen går hele den disponible indkomst, altså det beløb man får udbetalt, til forbrug, og de har samtidig en begrænset opsparing at tage fra.¹ Derfor slår inflationspresset endnu hårdere for dem, da der ikke er luft i økonomien til at absorbere prisstigningerne i husholdningsbudgettet.

Færre fattige børn i ni ud af ti kommuner

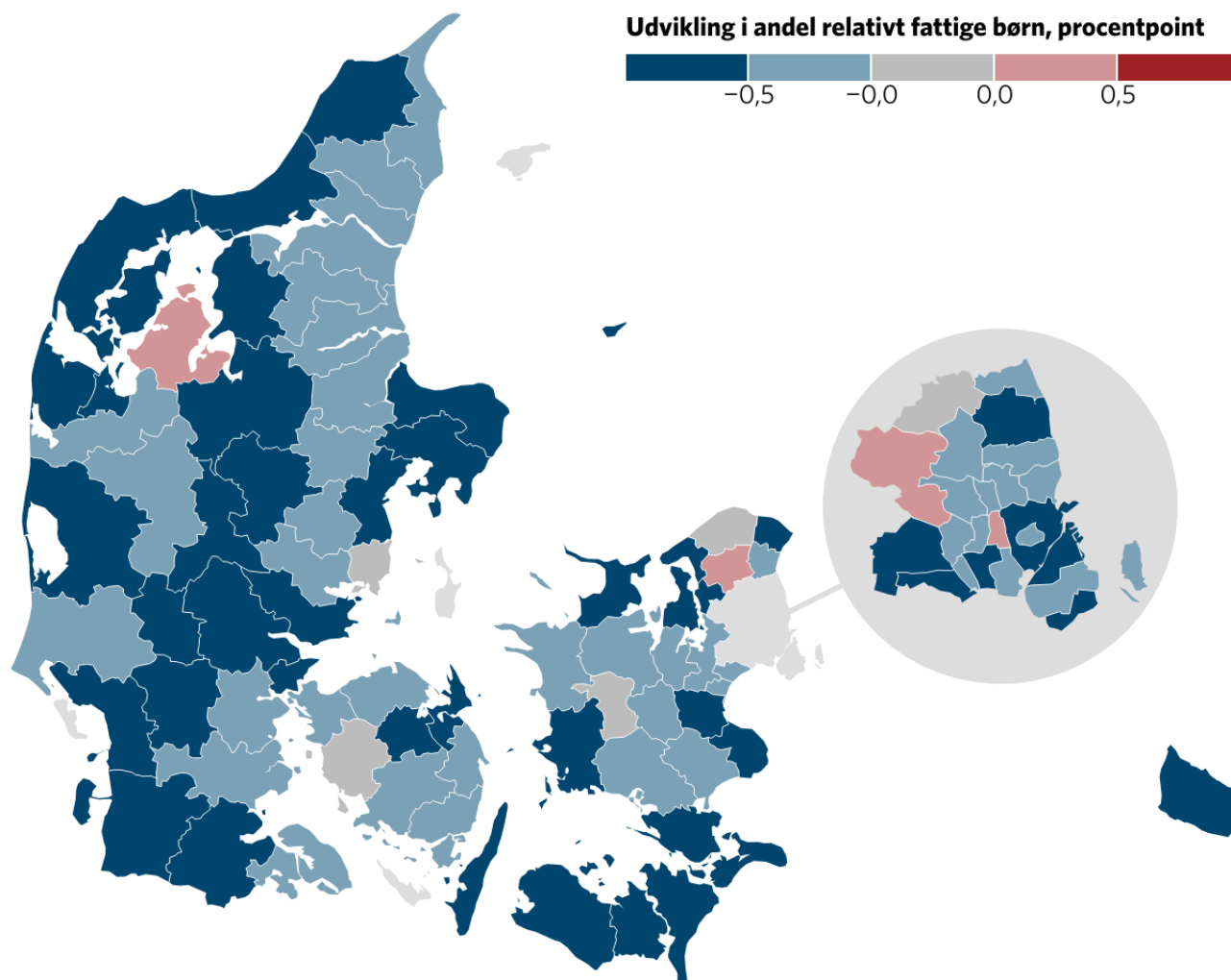
Figur 2 viser udviklingen i andelen af relativt fattige børn i hver kommune. I de mørke- og lyseblå kommuner faldt andelen af fattige børn i 2022, mens andelen var uændret i de grå kommuner. I de lyserøde kommuner voksede andelen af fattige børn derimod. Andelen voksede i blot fire kommuner, mens den var uændret i fem. Det betyder også, at andelen faldt i hele 85 kommuner svarende til ni ud af ti.

Det største fald i andelen af relativt fattige børn er i Langeland Kommune, hvor andelen er faldet med 2,1 procentpoint til 5,5 pct. Herefter følger kommunerne Brøndby og Morsø med et fald på 1,8 procentpoint til henholdsvis 7,2 og 4,7 pct. Odsherred Kommune havde også et stort fald på 1,4 procentpoint til 5,5 pct.

FIGUR 2

Stort fald i omfanget af børnefattigdom på tværs af landets kommuner

Figuren viser udviklingen i andelen af børn under 18 år i familier under fattigdomsgrænsen i 2022.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2023.

Kort: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Fortsat store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom

Udviklingen i 2022 har betydet, at forskellene mellem kommuner i omfanget af relativt fattige børn er blevet indsnævret. Der er dog fortsat tale om store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom. Det viser Figur 3.

De lyseblå områder er den femtedel af kommunerne med den laveste andel, mens de mørkeblå kommuner er den femtedel af kommunerne med den højeste andel.

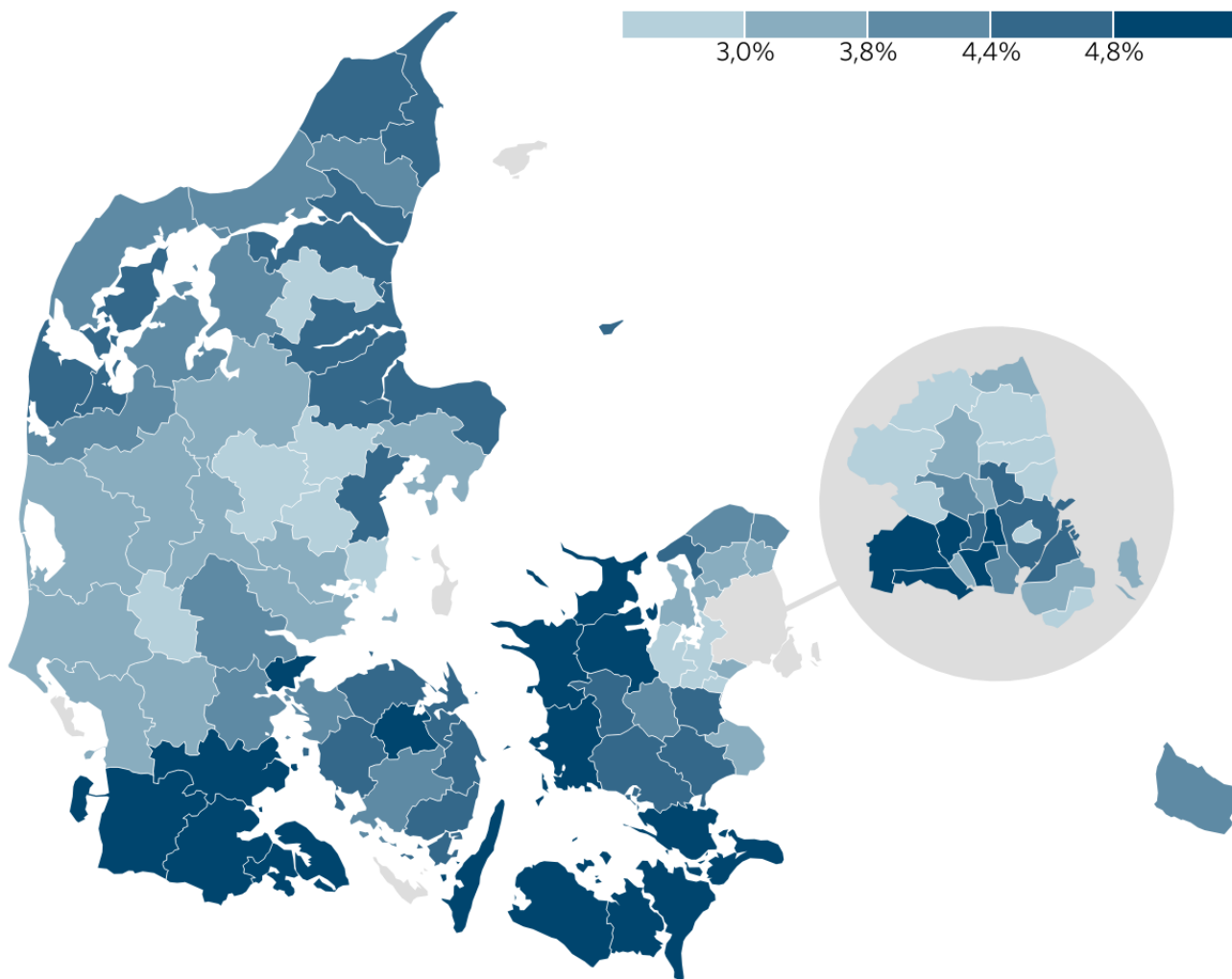
Figuren viser, at andelen af fattige børn er højest på Syd- og Vestsjælland, på den københavnske vestegn, i Syddanmark samt enkelte øvrige kommuner.

Det er hovedsageligt i kommuner i Nordsjælland og i hovedstadsområdet samt Østjylland, at relativt få børn vokser op i fattigdom. I Skanderborg Kommune, hvor færrest børn var ramt af relativ fattigdom i 2022, er det blot 1 ud af 56 børn, der er relativt fattig.

FIGUR 3

Fortsat store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom

Figuren viser, hvor stor en andel af børn under 18 år, hvis familie er under fattigdomsgrænsen.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2023.

Kort: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Tabel 1 opsummerer tallene fra de to foregående figurer. Tabellen viser for hver kommune andelen af relativt fattige børn og udviklingen i denne fra 2021 til 2022. På landsplan faldt andelen af relativt fattige børn med 0,5 procentpoint fra 4,7 pct. til 4,2 pct. Det er den laveste andel siden 2015, hvor det blot var 3,8 pct.

TABEL 1

Færre fattige børn i kommuner med høj andel

Tabellen viser de 10 kommuner med den højeste andel relativt fattige børn.

Kommune	▼ Andel fattige børn	Udvikling i andel 2021-2022
Lolland	8,3%	-0,8 procentpoint
Brøndby	7,2%	-1,8 procentpoint
Guldborgsund	7,2%	-1,1 procentpoint
Ishøj	6,6%	-0,6 procentpoint
Slagelse	6,6%	-0,9 procentpoint
Høje-Taastrup	6,2%	-0,7 procentpoint
Kalundborg	6,2%	-0,5 procentpoint
Odense	6,2%	-0,6 procentpoint
Fredericia	6,1%	-0,6 procentpoint
Albertslund	6,0%	-0,2 procentpoint
Hele landet	4,2%	-0,5 procentpoint

Yderligere 84 rækker er ikke vist.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2022.

Tabel: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Færre børn med forældre på kontanthjælp

En medvirkende forklaring til det store fald i antallet af relativt fattige børn i 2022 er udviklingen i antallet af børn med en forælder på en kontanthjælpsydelse. Der er ikke en én-til-én sammenhæng mellem at have en forælder på kontanthjælp og leve under fattigdomsgrænsen, da relativ fattigdom opgøres over et helt kalenderår, mens kontanthjælp kan understøtte familien i nogle måneder, men ikke andre. Derudover er det muligt at have deltidsbeskæftigelse som kontanthjælpsmodtager, og lønnen heraf modregnes kun delvist. Der er dog en stærk sammenhæng mellem det at have en forsørger på kontanthjælp og at være relativt fattig som barn.

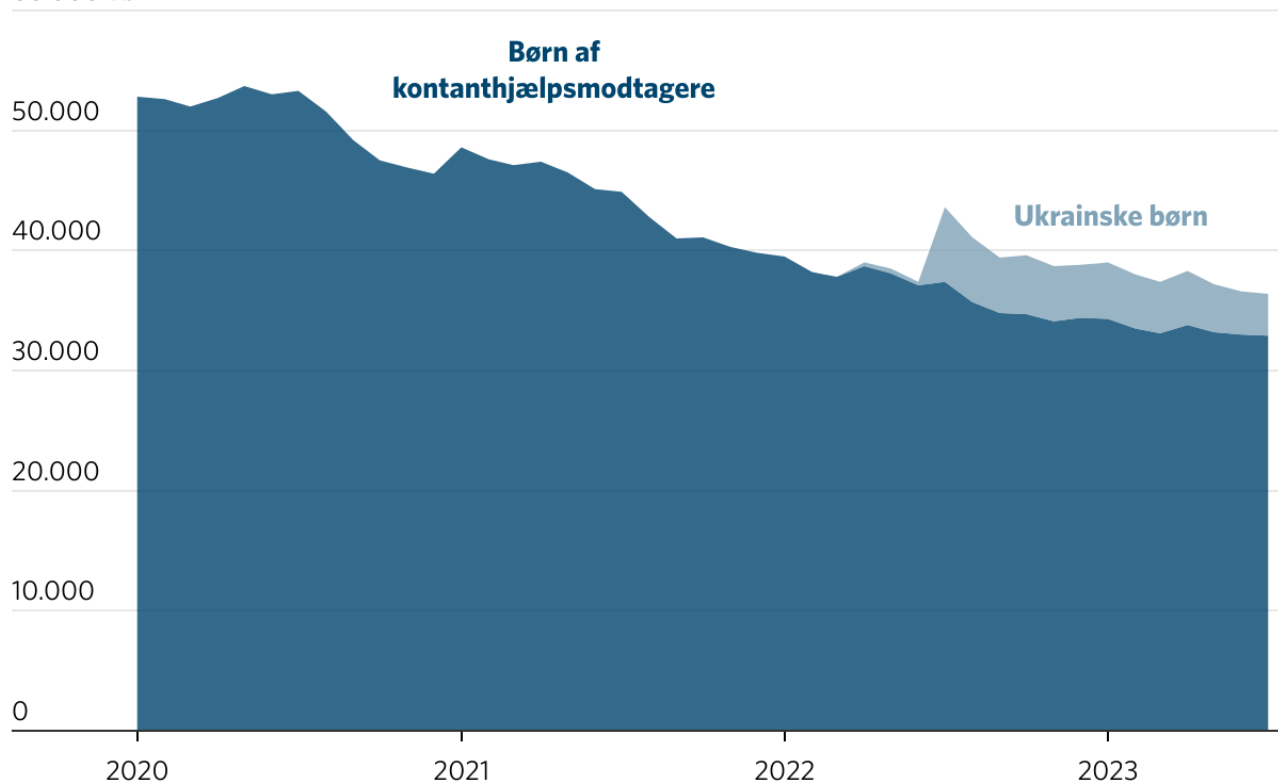
Figur 4 viser, at antallet af børn med en forælder på en kontanthjælpsydelse har været kraftigt faldende siden midten af 2020 og frem til sommeren 2023, der er det seneste tidspunkt, vi kan måle på nuværende tidspunkt. Fra midten af 2022 sker der dog en stigning i antallet af børn med en forælder på en kontanthjælpsydelse, men denne stigning kan udelukkende tilskrives børn med ukrainsk statsborgerskab, hvilket skal ses i lyset af den flygtningebølge, som invasionskrigen i Ukraine har medført. Da disse børn eller deres forældre ikke har været i Danmark i hele 2022 regnes de ikke med ved opgørelsen af relativ fattigdom.

FIGUR 4

Færre og færre børn med forældre på kontanthjælp

Figuren viser udviklingen i antallet af børn i familier med voksne på kontanthjælpsydelse.

60.000 børn

Anm.: Opgørelsen for 2023 er foreløbig og kan blive revideret. Antallet af børn i familier med kontanthjælpsmodtagere er opgjort på kvartalsvise oplysninger om befolkning og familier, hvorfor der ikke bør tolkes på udviklingen fra måned til måned.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Metode

Definition af fattigdomsgrænse

Danmarks Statistik har som opfølgning på FN's bæredygtigheds mål (SDG-mål nr. 1) om at reducere fattigdommen udviklet et mål for relativ fattigdom. Målet er en videreudvikling af den officielle fattigdomsgrænse, der blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalget om fattigdoms anbefalinger og senere afskaffet af Venstre-regeringen i 2015.

Man er fattig, hvis man i løbet af ét år har en indkomst, som er under halvdelen af medianindkomsten, og samtidig ikke har en formue i starten af året på mere end halvdelen af medianindkomsten.

Hvis familiens hovedforsørger (den, der tjener mest) er studerende og ikke har været fuldtidsbeskæftiget mere end halvdelen af året, kan man dog ikke blive kategoriseret som fattig. Heller ikke børn, der flytter hjemmefra, kan blive kategoriseret som fattige, hvis mindst én af deres forældre ikke er fattig.

Medianindkomsten

Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtigt 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtigt 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer.

Den relative fattigdomsgrænse og andre fattigdomsmål

Historisk set har niveauet for den relative fattigdomsgrænse været i ret tæt overensstemmelse med opgjorte minimumsbudgetter for at kunne opretholde et nødvendigt men beskedent forbrug. Der er dog særlige forhold, der kan have påvirket minimumsbudgettet i de seneste år. Det drejer sig bl.a. om den høje inflation i 2022,

påvirker den opgjorte medianindkomst og derfor også den relative fattigdomsgrænse. Af disse årsager bør opgørelsen af relativ fattigdom i de seneste år tolkes med visse forbehold, om end opgørelsen fortsat er valid og anvendelig.

Det er ikke afgørende, om den relative fattigdomsgrænse er i overensstemmelse med opgjorte minimumsbudgetter, da relativ fattigdom er udtryk for, om man på baggrund af sin indkomst har mulighed for at føre en tilværelse, der tilnærmelsesvis ligner den typiske i samfundet. Inflationspres, forbrugsbegrænsninger og særlige engangsudbetalinger påvirker nemlig den typiske tilværelse blandt familier i Danmark, som den relative fattigdom opgøres på baggrund af.

Den tidligere officielle fattigdomsgrænse krævede, at man lå under grænsen tre år i træk for at tælle med i opgørelsen som "økonomisk fattig". Den nuværende indikator for relativ fattigdom, som Danmarks Statistik har udviklet, kræver kun ét år i fattigdom for at tælle med. Den gamle definition er derfor mere robust end den nuværende over for udsving og særlige forhold, der kun vedrører enkelte år, da den måler på det, man kan kalde vedvarende fattigdom. Der er dog ligeledes ulemper ved et sådan mål, da udviklingen fra år til år kan være svær at tolke, når det kan tage flere år, før en ændring ude i samfundet giver udslag i ændrede fattigdomstal.

Fattigdomsgrænsen i kroner og øre

Hvornår en familie konkret vil ryge under fattigdomsgrænsen, afhænger af familietyper. For en enlig person er fattigdomsgrænsen på 139.000 kr. efter skat om året eller 11.600 kr. om måneden. Det er opgjort efter skat og skal dække alle udgifter til f.eks. bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv. Af tabellen herunder fremgår fattigdomsgrænserne for forskellige familier.

Fattigdomsgrænsen for forskellige familietyper for 2022

Personer i familien	Grænse pr. familie pr. år	Grænse pr. person pr. år	Grænse pr. person pr. måned
1 voksen	139.000 kr.	139.000 kr.	11.600 kr.
1 voksen og 1 barn	180.800 kr.	90.400 kr.	7.500 kr.
1 voksen og 2 børn	222.500 kr.	74.200 kr.	6.200 kr.
1 voksen og 3 børn	264.200 kr.	66.000 kr.	5.500 kr.
2 voksne	208.600 kr.	104.300 kr.	8.700 kr.
2 voksne og 1 barn	250.300 kr.	83.400 kr.	7.000 kr.
2 voksne og 2 børn	292.000 kr.	73.000 kr.	6.100 kr.
2 voksne og 3 børn	333.700 kr.	66.700 kr.	5.600 kr.
3 voksne*	278.100 kr.	92.700 kr.	7.700 kr.
4 voksne*	347.600 kr.	86.900 kr.	7.200 kr.

Anm.: Børn er her defineret som under 15 år. Hjemmeboende børn på 15 år og derover tælles som voksne. *) 3 eller 4 voksne kan fx være en familie med 2 forældre og 1 eller 2 hjemmeboende børn på 15 år og derover.

Tabel: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

1 <https://www.ae.dk/analyse/2022-09-de-fattigste-40-pct-af-danskerne-presses-af-inflationen>